

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«31» жовтня 2024 року
рп/к.21

№ 60/195-р/к

справа № 5/60/5-

м. Київ

*Про закриття провадження
у справі*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 5/60/5-рп/к.21 розпочатої за ознаками вчинення товариством з обмеженою відповідальністю «Черкасигаз Збут» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «Черкасигаз Збут», Товариство) порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та подання Другого відділу досліджень і розслідувань Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 15.10.2024 №60-03/416-П з попередніми висновками у зазначеній справі,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 11.01.2021 № 13-01/9 (вх. Відділення від 12.01.2021 № 60-01/6К) провело дослідження щодо дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках з постачання та розподілу природного газу.
- (2) Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/5-рп/к розпочато розгляд справи № 5/60/5-рп/к.21 за ознаками вчинення ТОВ «Черкасигаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Черкаської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (3) Листом від 19.01.2021 № 60-02/382 було направлено копію розпорядження адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/5-рп/к про початок розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 на юридичну адресу ТОВ «Черкасигаз Збут».
- (4) Відділенням в ході розгляду справи на юридичну адресу ТОВ «Черкасигаз Збут» було направлено лист про запрошення для надання пояснень від 21.01.2021 № 60-02/468.
- (5) Відділенням в ході розгляду справи на юридичну адресу ТОВ «Черкасигаз Збут» було направлено вимоги про надання інформації від 25.01.2021 № 60-02/575 та від 27.07.2021 № 60-02/5507.
- (6) Листом (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 05.02.2021 № 60-01/539), (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 15.02.2021 № 60-01/774) та (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 10.08.2021 № 60-01/4136) ТОВ «Черкасигаз Збут» надало Відділенню відповідну інформацію на вимоги.
- (7) В ході розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 у Відділення виникла необхідність в отриманні інформації від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. У зв'язку з цим листом від 01.02.2021 № 60-02/722 Відділення звернулось до Антимонопольного комітету України з метою отримання роз'яснень від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Регулятор, Ліцензіар).
- (8) Відділенням в ході розгляду справи на юридичну адресу АТ «Черкасигаз» було направлено вимоги про надання інформації від 01.02.2021 № 60-02/773 та від 09.04.2021 № 60-02/2805.
- (9) Листами (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 19.02.2021 № 60-01/902) та (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 23.04.2021 № 60-01/2288) АТ «Черкасигаз» надало Відділенню відповідну інформацію на вимоги.
- (10) Відділенням в ході розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 за реєстром було направлено вимогу про надання інформації від 05.02.2021 № 60-02/949 наступним суб'єктам господарювання ТОВ «ГК «Нафтогаз України» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*), ТОВ «Тас Енергія Країни» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*), ТОВ «Мегаватт Енерго Сервісна компанія» (код ЄДРПОУ 42512578) та ТОВ «Асканія Енерджі» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).
- (11) Листом від 16.10.2024 № 60-02/6001є копію подання від 15.10.2024 № 60-03/416-П про попередні висновки у справі № 5/60/5-рп/к.21 було направлено на юридичну адресу ТОВ «Черкасигаз Збут». За інформацією офіційного вебпорталу АТ «Укрпошта» <http://ukrposhta.ua/vidslidkuvati-forma-poshuku> зазначений лист за номером поштового відправлення (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) вручено ТОВ «Черкасигаз Збут» 21.10.2024.
- (12) Станом на дату прийняття рішення будь-яких зауважень чи заперечень щодо змісту подання з попередніми висновками у вказаній справі від ТОВ «Черкасигаз Збут» до Відділення не надходило.

2. ВІДПОВІДАЧ

- (13) Відповідачем у справі є ТОВ «Черкасигаз Збут» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*), яке зокрема, надає послуги з постачання природного газу.
- (14) Товариство є юридичною особою, здійснює свою діяльність на підставі Статуту, затвердженого рішенням наглядової ради публічного акціонерного товариства «по газопостачанню та газифікації «Черкасигаз» протокол (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).
- (15) Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Товариства є торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи (код за КВЕД 35.23).
- (16) Згідно з постановою НКРЕКП «Про видачу ліцензії на постачання природного газу ТОВ «Черкасигаз Збут» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) Товариство має ліцензію на право провадження господарської діяльності з постачання природного газу на території України.
- (17) Отже, ТОВ «Черкасигаз Збут» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (18) Відносини, які виникають між постачальниками та споживачами природного газу, з урахуванням їх взаємовідносин з операторами газорозподільної системи (далі – Оператор ГРМ), зокрема, регулюються:
 - Законом України «Про ринок природного газу» (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Закон);
 - Правилами постачання природного газу, затвердженими постановою НКРЕКП, від 30.09.2015 № 2496 та зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1382/27827 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Правила постачання природного газу);
 - Кодексом газотранспортної системи, затвердженим постановою НКРЕКП від 30 вересня 2015 року № 2493 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс ГТС);
 - Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Кодекс газорозподільних систем, Кодекс ГРМ);
 - Типовим договором розподілу природного газу, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2498, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1384/27829 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір розподілу природного газу);
 - Типовим договором постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженим постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2500, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1386/27831 (у редакції чинній на момент виникнення правовідносин) (далі – Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам);

- Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 (далі - Положення № 867).

4. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- (19) Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням здійснено дослідження становища ТОВ «Черкасигаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Черкаси та Черкаської області (окрім м. Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області), з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за результатами якого встановлено наступне.

4.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (20) У відповідності до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання, конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається, (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.
- (21) Тобто, об'єктом для визначення монопольного (домінуючого) становища є:
- ТОВ «Черкасигаз Збут», яке у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*);
 - послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).
- (22) Інша господарська діяльність Товариства, крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

4.2. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання.

- (23) У відповідності до пункту 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (24) У відповідності до пункту 4.2 Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (25) З метою встановлення товарних меж ринку, цільовим товаром щодо визначення ринкового становища ТОВ «Черкасигаз Збут» визначено природний газ.

- (26) Природний газ є стандартизованим товаром, який за своїми споживчими та фізико-хімічними показниками не має товарів-замінників.
- (27) Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу, який постачається, повинні відповідати вимогам ДСТУ 5542-87 «Гази горючі природні для промислового і комунально-побутового призначення. Технічні умови» (втратив чинність з 01.01.2022), коду ДК 021:2015 за Єдиним закупівельним словником 09120000-6 – газове паливо; 09123000-7 – природний газ, положенням Кодексу газотранспортної системи, Кодексу газорозподільних систем.
- (28) Параметри природного газу повинні відповідати параметрам основного потоку в газотранспортній системі України. За розрахункову одиницю поданого природного газу приймається один кубічний метр природного газу, приведений до стандартних умов.
- (29) При цьому, споживачі, зокрема побутові споживачі, з огляду на технологічні особливості процесу надання послуги з постачання природного газу, пов'язані з особливостями споживання цього товару як газового палива, не можуть легко перейти від споживання одного виду палива та інше (електроенергія або альтернативні види палива), оскільки це вимагає значних капіталовкладень та значного періоду часу.
- (30) Жоден інший товар за ознаками взаємозамінності, визначеними Методикою, не може замінити природний газ для задоволення потреб населення - побутових споживачів.
- (31) Для визначення відповідного ринку та оцінки ринкових позицій суб'єктів господарювання, крім аналізу об'єктивних характеристик відповідного товару, також проаналізовано структуру пропозиції та попиту, а також умови обороту природного газу на ринку газу.
- (32) У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що на стадії руху природного газу від видобувних компаній та суб'єктів господарювання, які здійснюють імпорт природного газу, їх пропозиція зустрічається з попитом оптових продавців або постачальників, які в подальшому реалізують цей газ споживачам.
- (33) Тобто, товаром (послугами), щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є природний газ.

4.3. Перелік основних покупців (споживачів, користувачів).

- (34) Пунктом 1.3 Методики визначено, що *споживач* - юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
- (35) Відповідно до глави 1 розділу I Кодексу ГРМ *споживач природного газу (споживач)* - фізична особа, фізична особа – підприємець або юридична особа, об'єкти якої в установленому порядку підключені до/через газорозподільної мережі Оператора ГРМ, яка отримує природний газ на підставі договору постачання природного газу з метою використання для власних потреб, зокрема в якості сировини, а не для перепродажу.

- (36) *Побутовий споживач* – споживач, що є фізичною особою та придбаває природний газ з метою використання для власних побутових потреб, у тому числі для приготування їжі, підігріву води та опалення своїх житлових приміщень, що не включає професійну та комерційну діяльність.
- (37) Отже, споживачами послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Черкаси та Черкаської області (окрім м. Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області) є фізичні особи, які придбають природний газ з метою використання для власних побутових потреб, тобто побутові споживачі.

4.4. Визначення товарних меж ринку.

- (38) У відповідності до пунктів 5.1 – 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (39) Пунктом 1.3 Методики визначено, що *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.
- (40) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *ринок природного газу* – сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (41) Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» *постачання природного газу* – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і полягає в реалізації природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.
- (42) *Постачальник природного газу* - суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із постачання природного газу (стаття 1 Закону).
- (43) Згідно із розділом III Правил постачання природного газу підставами для постачання природного газу побутовому споживачу, зокрема, є:
- наявність у побутового споживача договору розподілу природного газу, укладеного з Оператором ГРМ, до газорозподільної системи якого підключений об'єкт споживача, та присвоєння споживачу Оператором ГРМ персонального ЕІС-коду як суб'єкту ринку природного газу;
 - наявність у побутового споживача укладеного з постачальником договору постачання природного газу побутовим споживачам та дотримання його умов;
 - включення споживача до Реєстру споживачів постачальника у відповідному розрахунковому періоді;
- (44) Згідно з частиною першою статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється відповідно до договору, за яким постачальник зобов'язується поставити споживачеві природний газ належної якості та кількості у порядку, передбаченому договором, а споживач зобов'язується оплатити вартість прийнятого

природного газу в розмірі, строки та порядку, передбачених договором. Якість та інші фізико-хімічні характеристики природного газу визначаються згідно із нормативно-правовими актами.

- (45) Постачання природного газу побутовим споживачам здійснюється на підставі типового договору, що затверджується Регулятором та оприлюднюється в установленому порядку.
- (46) Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам є публічним і є договором приєднання, що укладається з урахуванням вимог статей 633, 634, 641, 642 Цивільного кодексу України на невизначений строк шляхом приєднання Споживача до умов цього договору.
- (47) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам постачальник зобов'язаний обчислювати і виставляти рахунки споживачу за поставлений природний газ відповідно до вимог, передбачених цим договором.
- (48) Враховуючи наведене, товарними межами ринку у справі є послуги з постачання природного газу для потреб населення.

4.5. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (49) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (50) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.
- (51) Згідно із пунктом 1.3 Методики територіальними межами ринку є територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- (52) Відповідно до Правил постачання природного газу побутовий споживач має право на вільний вибір постачальника та безоплатну зміну постачальника.
- (53) Однак, підпунктом 3 пункту 3 Положення № 867, що діє з 01.11.2018 було покладено до 01.08.2020 спеціальні обов'язки на постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК «Нафтогаз України» відповідно до цього положення, - постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності).
- (54) При цьому, постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації операторів газорозподільних систем, з якими

відповідні постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

- (55) Засновником ТОВ «Черкасигаз Збут» є **акціонерне товариство «оператор газорозподільної системи «Черкасигаз» («Інформація, доступ до якої обмежено»)**, яке здійснює розподіл природного газу в межах території своєї ліцензійної діяльності, **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)** де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Черкасигаз».
- (56) У зв'язку із втратою чинності Положення № 867, починаючи з 01 серпня 2020 у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, в тому числі, й за ціновим критерієм.
- (57) Проте, на відміну від інших учасників ринку, котрі надають послуги з постачання природного газу для потреб населення у межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)** та є конкурентами Товариства, ТОВ «Черкасигаз Збут» отримало від свого засновника - АТ «Черкасигаз» особисті дані всіх побутових споживачів газу (база споживачів) та інформацію про обсяги споживання.
- (58) Як наслідок, зазначені побутові споживачі, зокрема у межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)**, не обирали суб'єкт господарювання, який надалі буде надавати їм послуги з постачання природного газу, проте автоматично стали отримувати такі послуги від ТОВ «Черкасигаз Збут».
- (59) Також слід зазначити, що ТОВ «Черкасигаз Збут» утворено 20 центрів обслуговування клієнтів у межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)**.
- (60) Оскільки більшість споживачів ТОВ «Черкасигаз Збут» знаходяться у межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)**, то саме в цих територіальних (географічних) межах потенційно можуть бути негативні наслідки від вчинення ТОВ «Черкасигаз Збут» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (61) Враховуючи вищезазначене, територіальними (географічними) межами ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення є територія **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)**.

4.6. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку.

- (62) У відповідності до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (63) Протягом серпня – грудня 2020 року на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення відбулися зміни у нормативно-правовому регулюванні діяльності постачальників природного газу, зокрема у зв'язку з втратою чинності Положення № 867.

- (64) Починаючи з серпня 2020 року відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам. Відтак ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (65) У період з 01.08.2020 по 30.09.2020 планова ціна на природний газ для населення встановлювалася постачальниками природного газу за формулою, що зазначена у Положенні про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867, тобто за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків, а саме – вартість природного газу, витрати на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності) та торговельна надбавка (націнка), що не перевищує 2,5 % ціни природного газу.
- (66) Плановий розрахунок у період з 01.08.2020 по 30.09.2020 за таким принципом здійснювався у зв'язку з тим, що 01.08.2020 закінчився строк дії покладення (виконання) спеціальних обов'язків постачальниками природного газу згідно Положення № 867, проте статус постачальника зі спеціальними обов'язками постачальники природного газу втратили лише з моменту набрання чинності постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2020 № 740, а саме з 21.08.2020.
- (67) Згідно положень абзацу 3 пункту 34 Розділу 3 Правил постачання природного газу, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2496, зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з 01 числа місяця. У зв'язку з чим, постачальники природного газу у період 01.08.2020 по 30.09.2020 (включно) здійснювали постачання природного газу для потреб побутовим споживачам за ціною, яка формувалася за принципом, що діяв під час виконання спеціальних обов'язків.
- (68) У період з 01.10.2020 по 31.12.2020 постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася за принципом вартість закупівлі природного газу у постачальника (оптового продавця), вартість потужності транспортування магістральними газопроводом, планових витрат на плановий місяць постачання та планова рентабельність до 10 % від планових витрат в розрахунку на тисячу кубометрів (не враховуючи витрати на закупівлю та транспортування – тобто рентабельність від загальної вартості тисячі кубометрів – до 0,5 %), з урахуванням кон'юнктури ринку та податків згідно діючого законодавства.
- (69) При цьому, зазначені зміни в законодавстві, які впливали на підходи до ціноутворення Відповідача, не вплинули на сукупність товарно-грошових відносин між Відповідачем і споживачами, про що свідчить аналіз Відділенням частки суб'єкта господарювання на ринку постачання природного газу в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*). Оскільки, частка на ринку ТОВ «Черкасигаз Збут» з 01.08.2020 (на початок нормативно-правових змін) суттєво не змінилася й до 31.12.2020.
- (70) Разом з тим, слід зазначити, що на початку 2021 року відбулися нові зміни у нормативно-правовому регулюванні, ціни для постачальників природного газу на умовах ПСО знову змінилися і стали зрегульованими, що вплинуло на зменшення

цін реалізації відповідними суб'єктами господарювання, у тому числі ТОВ «Черкасигаз Збут» з 8,768 грн за 1 м³ на 6,99 грн за 1 м³.

- (71) Отже, часовими межами даного ринку визначено період з **01.08.2020 по 31.12.2020**, протягом якого відбулося суттєве підвищення цін, за якими Товариство надавало послуги з постачання природного газу для потреб населення в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*), при незмінній структурі ринку у цей період часу.

4.7. Розрахунок частки суб'єкта господарювання на ринку

- (72) Листом (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 19.02.2021 № 60-01/902) АТ «Черкасигаз» повідомило, що кількість побутових споживачів (точок приєднання об'єктів абонентів), яким АТ «Черкасигаз» здійснювало розподіл природного газу у межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*):
- серпень 2020 року – 356406;
 - вересень 2020 року – 356436;
 - жовтень 2020 року – 356410;
 - листопад 2020 року – 356469;
 - грудень 2020 року – 356514.
- (73) Листом (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Відділення від 15.02.2021 № 60-01/774) ТОВ «Черкасигаз Збут» повідомило, що кількість побутових споживачів (точок приєднання об'єктів абонентів), яким ТОВ «Черкасигаз Збут» здійснювало постачання природного газу становить:
- серпень 2020 року – 352746;
 - вересень 2020 року – 351323;
 - жовтень 2020 року – 351399;
 - листопад 2020 року – 351325;
 - грудень 2020 року – 355367.
- (74) Частка товару на зазначеному ринку ТОВ «Черкасигаз Збут» по кількості побутових споживачів (точок приєднання об'єктів абонентів) становить:
- серпень 2020 року – 98,97%;
 - вересень 2020 року – 98,56%;
 - жовтень 2020 року – 98,59%;
 - листопад 2020 року – 98,55%;
 - грудень 2020 року – 99,67%.
- (75) Отже частка ТОВ «Черкасигаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 становила 98,87%.

4.8. Бар'єри вступу на ринок

- (76) Відповідно до пункту 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

- (77) Пунктом 1.3 Методики визначено, що **бар'єри вступу на ринок** – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (78) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (79) Згідно із статтею 11 Закону, з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України після консультацій із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.
- (80) Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867.
- (81) Відповідно до підпункту 1 пункту 3 Положення № 867 до 01.08.2020 на акціонерне товариство «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» було покладено, зокрема, такі спеціальні обов'язки:
- 1) продавати природний газ постачальникам природного газу для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» (далі – постачальники зі спецобов'язками) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - 2) постачати природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек», постачання яким у відповідному періоді (місяці постачання) не здійснює інший постачальник (у тому числі інший постачальник із спеціальними обов'язками відповідно до цього Положення), на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням;
 - 3) придбавати природний газ у господарських товариств, 100 % акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ «Укргазвидобування», акціонерне товариство «Державне акціонерне підприємство «Чорноморнафтогаз», для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» на умовах та у порядку, що визначені Положенням.
- (82) При цьому, згідно із Положенням № 867 постачальники зі спецобов'язками здійснювали діяльність з постачання природного газу побутовим споживачам у межах території провадження діяльності з розподілу природного газу відповідних суб'єктів господарювання – операторів газорозподільних систем, з якими відповідні

постачальники зі спецобов'язками пов'язані відносинами контролю у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

- (83) Починаючи з 01 серпня 2020 року у постачальників зі спецобов'язками відсутній обов'язок постачати природний газ побутовим споживачам, а у споживачів виникла можливість обирати постачальника, у тому числі й за ціновим критерієм.
- (84) Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному веб-сайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, ліцензіатами з постачання природного газу у досліджуваний період було більше 800 суб'єктів господарювання.
- (85) Відтак, ринок постачання природного газу для потреб населення в межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)** є потенційно конкурентним, що надає можливість споживачам природного газу обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (86) Зазначене мало б забезпечити функціонування ринку на конкурентних засадах, встановити рівні умови для усіх учасників ринку та зробити цей ринок прозорим і відкритим.
- (87) Разом з тим, за 5 місяців існування відкритого ринку надання послуг з постачання природного газу лише незначна частина населення змінила свого постачальника газу.
- (88) Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів ТОВ «Черкасигаз Збут» на ринок послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах міста Черкаси та Черкаської області (крім міста Умань, Уманського, Христинівського та Маньківського районів Черкаської області) є, зокрема:
 - економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання таких послуг;
 - адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на постачання природного газу;
 організаційні - незначний строк існування відкритого ринку внаслідок чого існує недостатня обізнаність споживачів про можливість зміни постачальника та наявні побоювання щодо застосування діючим постачальником або відповідним Оператором ГРМ певних санкцій та заходів впливу (нарахування неіснуючої заборгованості під час остаточних розрахунків, погрози відключення від газу тощо).
- (89) Відповідно до пункту 9.3 Методики наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1-2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.
- (90) Отже, існують певні бар'єри для вступу потенційних конкурентів Товариства на відповідний ринок.

4.9. Установлення монопольного (домінуючого) становища ТОВ «Черкасигаз Збут»

- (91) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (92) Згідно з частиною другою статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.
- (93) Враховуючи вищенаведене, ТОВ «Черкасигаз Збут» у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) з часткою (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) на цьому ринку.

6. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

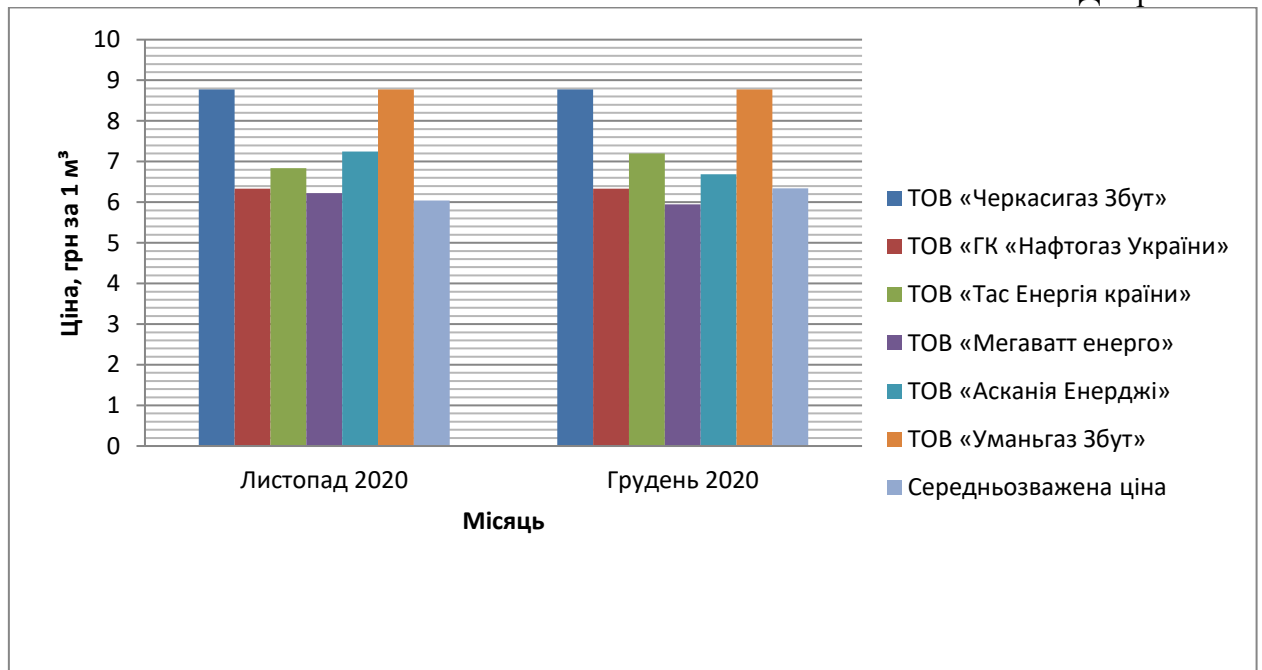
- (94) Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, визначаються Законом України «Про ринок природного газу» (далі – Закон).
- (95) Відповідно до Закону ринок природного газу охоплює сукупність правовідносин, що виникають у процесі купівлі-продажу, постачання природного газу, а також надання послуг з його транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), послуг установки LNG.
- (96) Природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі - природний газ) - суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск - 760 міліметрів ртутного стовпчика і температура - 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією (стаття 1 Закону).
- (97) Природний газ використовується як товар, призначений для кінцевого споживання (для задоволення побутових потреб населення: приготування їжі, підігріву води та опалення приміщень, а також у стисненому вигляді для заправлення автотранспортних засобів на автомобільних газонаповнювальних компресорних станціях), і в якості сировини (у хімічній промисловості, зокрема при виробництві мінеральних добрив, а також при виробництві теплової енергії).
- (98) Незалежно від напрямів його використання, природний газ як товар надходить на ринок України внаслідок пропозиції оптових продавців (вітчизняні газовидобувні підприємства, імпортери або власники ресурсу природного газу, які зберігають його в підземних газосховищах).

- (99) Згідно з часиною другою статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.
- (100) Відповідно до умов Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам та Правил постачання природного газу постачальник зобов'язується публікувати на сайті (і в передбачених законодавством випадках у засобах масової інформації) детальну інформацію про зміну ціни на природний газ за п'ять днів до введення її у дію.
- (101) Крім того, Правилами постачання природного газу передбачено, що зміна ціни на природний газ може здійснюватися виключно з «першого» числа місяця.
- (102) Отже, якщо постачальник має намір змінити ціну на газ за договором постачання з побутовим споживачем, він зобов'язаний повідомити про це споживача не пізніше як за п'ять днів до початку відповідного місяця постачання, коли така нова ціна буде введена в дію.
- (103) Відсутність у побутових споживачів інформації щодо зміни розміру цін на природний газ до введення їх в дію може обмежити можливість вибору побутовими споживачами того чи іншого постачальника природного газу, зокрема, за ціновим критерієм, та, як наслідок, призвести до спотворення конкуренції на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) та ущемлення інтересів побутових споживачів.
- (104) Відділення проаналізувало інформацію щодо цін на природний газ для потреб населення, розміщену на офіційному вебсайті ТОВ «Черкасигаз Збут» за посиланням <http://gas-zbut.ck.ua/>, що підтверджується актом про встановлення факту розміщення інформації від 14.01.2021 з додатком (скріншот вебсайту) на 1 аркуші.
- (105) Відділенням встановлено, що крім Товариства в територіальних межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) діяльність з постачання природного газу для потреб населення у досліджуваній період також здійснюють, зокрема, наступні суб'єкти господарювання:
- товариство з обмеженою відповідальністю «Уманьгаз Збут» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) (далі – ТОВ «Уманьгаз Збут»);
 - Підприємство з обмеженою відповідальністю «Газопостачальна компанія «Нафтогаз України» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) (далі – ТОВ «ГК «Нафтогаз України»);
 - Підприємство з обмеженою відповідальністю «Тас Енергія Країни» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) (далі – ТОВ «Тас Енергія країни»);
 - Підприємство з обмеженою відповідальністю «Мегаватт Енерго Сервісна компанія» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) (далі – ТОВ «Мегаватт Енерго»);
 - Підприємство з обмеженою відповідальністю «Асканія Енерджі» (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) (далі разом – Постачальники).
- (106) З огляду на те, що вказані суб'єкти господарювання здійснюють постачання природного газу для потреб населення в межах території України, зокрема в межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) ТОВ «Черкасигаз Збут» та Постачальники є конкурентами на відповідному ринку. Разом з тим, з огляду на

частку ТОВ «Черкасигаз Збут», яку воно займало на досліджуваному ринку, Товариство не зазнавало значної конкуренції з боку інших учасників ринку.

- (107) З урахуванням змін у законодавстві, які наведені у пунктах (62)-(67) цього подання занепокоєння Відділення викликав саме період з 01.11.2020 року по 31.12.2020, оскільки саме у відповідний період Відповідачем було збільшено ціну на природний газ для потреб населення.
- (108) В Діаграмі 1 та Таблиці 1 відображена динаміка цін Товариства та Постачальників на природний газ для потреб населення з листопада 2020 року по грудень 2020 року (ціна вказана у гривнях за 1 м³), а також вказана середньозважена ціна природного газу на ринку.
- (109) Середньозважена ціна газу місячного ресурсу розраховується шляхом ділення загальної вартості укладених на ТБ «Українська енергетична біржа» угод з урахуванням ПДВ щодо купівлі-продажу даного ресурсу на суму обсягів купівлі-продажу даного ресурсу за результатами укладених угод протягом усього періоду його продажу.
- (110) Інформація щодо середньозваженої ціни природного газу на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення отримана з вебсайту Української енергетичної біржі за посиланням <https://www.ueex.com.ua/>.
- (111) Інформація щодо цін на природний газ для потреб населення отримана Відділенням безпосередньо від відповідних суб'єктів господарювання, які здійснюють постачання природного газу для потреб населення в межах території України, зокрема в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).

Діаграма 1

Діаграма 1. Динаміка цін на природний газ для потреб населення

Таблиця 1

	ТОВ «Черкаси газ Збут»	ТОВ «ГК «Нафтогаз України»	ТОВ «Тас Енергія країни»	ТОВ «Мегаватт енерго»	ТОВ «Асканія Енерджі»	ТОВ «Уманьгаз Збут»	Середньозв ажена ціна на ринку
Листопад 2020	<u>8,772</u>	6,33	6,84	6,22	7,25	8,779	6,03992
Грудень 2020	<u>8,772</u>	6,33	7,2	5,95	6,69	8,779	6,34448

Таблиця 1. Детальна інформація щодо цін на природний газ для потреб населення

- (112) За результатами проведеного аналізу динаміки цін на природний газ для потреб населення (які були надані до Відділення відповідними суб'єктами господарювання) Відділенням встановлено, що у період з листопада 2020 року по грудень 2020 року пропозиції ТОВ «Черкасигаз Збут» на природний газ для потреб населення були значно вищими порівняно із цінами його конкурентів на ринку (окрім ТОВ «Уманьгаз Збут») (див. Діаграму 1 та Таблицю 1).
- (113) Цінові пропозиції ТОВ «Черкасигаз Збут» на природний газ для потреб населення з листопада 2020 року по грудень 2020 року в середньому перевищували ціни його конкурентів на ринку (окрім ТОВ «Уманьгаз Збут»):
- ТОВ «ГК «Нафтогаз України» на 2,14 грн за 1 м3 (32,86%);
 - ТОВ «Тас Енергія країни» на 1,49 грн за 1 м3 (20,82%);
 - ТОВ «Мегаватт енерго» на 2,36 грн за 1 м3 (37,60%);
 - ТОВ «Асканія Енерджі» на 1,72 грн за 1 м3 (24,63%).
- (114) Наведені обставини, а саме встановлення економічно необґрунтованих (завищених) цін на природний газ для потреб населення, мали ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)**, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (115) У зв'язку з цим, розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 19.01.2021 № 60/5-рп/к розпочато розгляд справи № 5/60/5-рп/к.21 за ознаками вчинення товариством з обмеженою відповідальністю «Черкасигаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах Черкаської області, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.
- (116) Під час розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 Відділенням встановлено наступне.
- (117) Основними складовими тарифів (цін) ТОВ «Черкасигаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупки природного газу, торгівельна надбавка (націнка) та тариф оператора газотранспортної системи на послуги транспортування природного газу (доступ до потужності).
- (118) Листом **(«Інформація, доступ до якої обмежено»)** (вх. Відділення від 05.02.2021 № 60-01/539) ТОВ «Черкасигаз Збут» повідомило, що природний газ для потреб

населення у період з серпня 2020 року по січень 2021 року закуповувало у товариства з обмеженою відповідальністю «Променерго-ресурс» (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (далі – ТОВ «Променерго-ресурс») та SANGAS Trading AG (Switzerland) (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) за договорами купівлі-продажу природного газу (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) та відповідно рамкового договору (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*).

- (119) Інформація щодо цін закупівлі природного газу для потреб населення у період з серпня 2020 року по грудень 2020 року наведена у Таблиці 2.

Таблиця 2

ТОВ «Черкасигаз Збут»					
	Серпень 2020	Вересень 2020	Жовтень 2020	Листопад 2020	Грудень 2020
Ціна закупки	4,05	0,151 євро (5,1476 грн)	6,355	7,95	8,283

- (120) Однією з основних складових тарифів (цін) ТОВ «Черкасигаз Збут» на природний газ для потреб населення є ціна закупки природного газу.
- (121) Ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,45 грн за 1 м³ до 6,658 грн за 1 м³ тобто на 1,208 грн за 1 м³ (близько на 22,16 %).
- (122) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна закупки ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,1476 грн за 1 м³ до 6,355 грн за 1 м³ тобто на 1,207 грн за 1 м³ (близько на 23,45 %).
- (123) Тобто, ціна закупки природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» зросла на 1,207 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 23,45%), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» зросла на 1,208 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 22,16%).
- (124) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила 0,001 грн за 1 м³.
- (125) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року, а саме з 5,45 грн за 1 м³ до 6,658 грн за 1 м³ (тобто на 1,208 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року порівняно із вереснем 2020 року зросла з 5,1476 грн за 1 м³ до 6,355 грн за 1 м³ (тобто на 1,207 грн за 1 м³). Таким чином, ціна 5,45 грн за 1 м³ у вересні 2020 року існувала лише тому, що ринок постачання природного газу для потреб населення у вересні 2020 року був зрегульованим у відповідному періоді. Ціна реалізації відповідачем у жовтні 2020 року фактично відрізнялась від закупівельної ціни природного газу у вересні 2020 року лише на 5 %.

- (126) Відділенням встановлено, що значне зростання ціни ТОВ «Черкасигаз Збут» на природний газ для потреб населення відбулося у листопаді 2020 року.
- (127) Ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,658 грн за 1 м³ до 8,772 грн за 1 м³ тобто на 2,114 грн за 1 м³ (близько на 31,75 %).
- (128) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,355 грн за 1 м³ до 7,95 грн за 1 м³ тобто на 1,595 грн за 1 м³ (близько на 25,098 %).
- (129) Тобто, ціна закупки природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» зросла на 1,595 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 25,098%), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» зросла на 2,114 грн за 1 м³ (у відсотковому співвідношенні - на 31,75%).
- (130) Враховуючи наведене, різниця між показником зростання ціни (за 1 м³) реалізації природного газу для потреб населення та показником зростання ціни (за 1 м³) закупки природного газу становила 0,519 грн за 1 м³.
- (131) Таким чином, підвищення ціни реалізації природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року, а саме з 6,658 грн за 1 м³ до 8,772 грн за 1 м³ (тобто на 2,114 грн за 1 м³) було обумовлене тим, що ціна закупки ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у листопаді 2020 року порівняно із жовтнем 2020 року зросла з 6,355 грн за 1 м³ до 7,95 грн за 1 м³ (тобто на 1,595 грн за 1 м³).
- (132) Ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у грудні 2020 року порівняно із листопадом 2020 року не змінилась та становила 8,772 грн за 1 м³.
- (133) Відділенням було проаналізовано та встановлено, що ціна оптової закупівлі ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у грудні 2020 року порівняно із листопадом 2020 року зросла з 7,95 грн за 1 м³ до 8,283 грн за 1 м³ тобто на 0,333 грн за 1 м³ (близько на 4,19 %).
- (134) Тобто, ціна закупки природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» у грудні 2020 року порівняно із листопадом 2020 року зросла на 0,333 грн (у відсотковому співвідношенні - на 4,19 %), а ціна реалізації природного газу для потреб населення (за 1 м³) ТОВ «Черкасигаз Збут» не змінилась та становила 8,772 грн.
- (135) Додатково необхідно зазначити, що внаслідок законодавчих змін ринок постачання природного газу в період серпня 2020 року – грудня 2020 року є потенційно конкурентним, оскільки споживачі природного газу можуть обирати між кількома постачальниками, у тому числі за ціновим критерієм.
- (136) У період серпня 2020 року – грудня 2020 року постачальники природного газу здійснювали розрахунок цін на реалізацію природного газу для побутових споживачів за ціною, яка формувалася за принципом: вартість закупівлі природного

газу у постачальника (оптового продавця), вартість потужності транспортування магістральними газопроводом, планових витрат на плановий місяць постачання та планова рентабельність до 10 % від планових витрат в розрахунку на тисячу кубометрів (не враховуючи витрати на закупівлю та транспортування – тобто рентабельність від загальної вартості тисячі кубометрів – до 0,5 %), з урахуванням кон'юнктури ринку та податків згідно діючого законодавства.

- (137) При цьому, дії ТОВ «Черкасигаз Збут», які полягали у підвищенні в листопаді 2020 року ціни на природний газ для потреб населення, були б можливими і за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (138) Відділенням здійснено аналіз цін реалізації природного газу оптових продавців на оптовому ринку реалізації природного газу, який є конкурентним, у досліджуваній період.
- (139) Відповідно до статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» оптовий продавець - суб'єкт господарювання, який реалізує природний газ оптовому покупцю або постачальнику на підставі договору купівлі-продажу.
- (140) Листом (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) (вх. Комітету від 16.08.2021 № 8-01/11523) товариство з обмеженою відповідальністю «Фор'ярд» (далі – ТОВ «Фор'ярд»), яке є оптовим продавцем природного газу, повідомило, що середньозважена ціна по якій ТОВ «Фор'ярд» здійснювало реалізацію природного газу на оптовому ринку природного газу покупцю становила:
- у вересні 2020 року 5952,57 грн за 1 тис м³ без ПДВ (з ПДВ 7143,08 грн за 1 тис м³), тобто ціна 1 м³ природного газу становила 7,143 грн з ПДВ тоді як ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у вересні 2020 року становила 5,45 грн за 1 м³.
 - у жовтні 2020 року становила 6751,43 грн за 1 тис м³ без ПДВ (з ПДВ 8101,716 грн за 1 тис м³), тобто ціна 1 м³ природного газу становила 8,101 грн з ПДВ тоді як ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року становила 6,658 грн за 1 м³.
 - у листопаді 2020 року становила 7447,23 грн за 1 тис м³ без ПДВ (з ПДВ 8936,67 грн за 1 тис м³), тобто ціна 1 м³ природного газу становила 8,936 грн з ПДВ тоді як ціна реалізації ТОВ «Черкасигаз Збут» природного газу для потреб населення у жовтні 2020 року становила 8,772 грн за 1 м³.
- (141) Таким чином, ціни реалізації природного газу побутовим споживачам ТОВ «Черкасигаз Збут» відповідали цінам реалізації природного газу оптових продавців, які здійснюють реалізацію природного газу на оптовому ринку, який в свою чергу є конкурентним, а в деяких випадках навіть були меншими за ціну реалізації природного газу оптових продавців.
- (142) Необхідно зауважити, що ціна реалізації природного газу на оптовому ринку не залежить від мети придбання та категорій споживачів, яким буде здійснюватися постачання природного газу в майбутньому після купівлі природного газу.
- (143) При цьому, слід зазначити, що Кабінет Міністрів України постановою від 18.01.2021 № 25 установив з 1 лютого 2021 року на період дії карантину, але не довше ніж до 31 березня 2021 року, граничну ціну на природний газ за договорами постачання між побутовими споживачами та постачальниками, у тому числі

постачальником «останньої надії», на рівні 6,99 грн за 1 м³ (з урахуванням податку на додану вартість та плати за транспортування магістральними газопроводами до внутрішніх точок виходу з газотранспортної системи).

- (144) Також, необхідно зазначити, що Товариством було змінено ціну на природний газ для потреб населення у січні 2021 року з 8,768 грн за 1 м³ на 6,99 грн за 1 м³. Тобто, ціна зменшилась на 1,778 грн за 1 м³, що є на 20,27 % менше від початкової ціни.
- (145) Також Відділенням встановлено, що конкуренти ТОВ «Черкасигаз Збут», закуповували природний газ для потреб населення у інших суб'єктів господарювання за цінами, що є меншими, порівняно з ціною закупівлі Товариства.
- (146) Внаслідок зазначених обставин кінцева ціна на природний газ для побутових споживачів конкурентів була меншою, порівняно з ціною ТОВ «Черкасигаз Збут».
- (147) Частиною першої статті 6 Господарського кодексу України передбачено, що загальними принципами господарювання, зокрема, є свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом тобто суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність на території України мають право на вільний вибір контрагентів.
- (148) Враховуючи вищенаведене та те, що Відділенням під час розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 досліджено становище ТОВ «Черкасигаз Збут» у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**), яке мало ознаки монопольного (домінуючого) з часткою 98,87% на цьому ринку, то необхідно зазначити наступне.
- (149) Відділенням була встановлена ринкова частка ТОВ «Черкасигаз Збут» на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення у межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**) у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 року (5 місяців). При цьому, слід врахувати, що зазначена частка використовується для доведення домінування суб'єкта господарювання на ринку, коли утримання такої частки є досить стабільним, тобто незмінним впродовж достатнього періоду часу. При цьому, не слід зважати на тимчасові зміни у зростанні ринкових часток, які є результатом нетривалих конкурентних дій, в тому числі з незалежних (зовнішніх) факторів (чинників) від монополіста.
- (150) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку саме по собі не є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції. Лише дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (151) Враховуючи наведене, встановлення ТОВ «Черкасигаз Збут» економічно необґрунтованих цін на природний газ для потреб населення, що призвело до негативних наслідків для побутових споживачів у межах (**«Інформація, доступ до якої обмежено»**), у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 (5 місяців), що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на відповідному ринку, не

доведено. Таким чином, склад порушення у вигляді зловживання вказаним суб'єктом господарювання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 відсутній.

7. ЗАПЕРЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЧА ТА ЇХ СПРОСТУВАННЯ

- (152) Листом від 16.10.2024 № 60-02/6001є копію подання від 15.10.2024 № 60-03/416-П про попередні висновки у справі № 5/60/5-рп/к.21 було направлено на юридичну адресу ТОВ «Черкасигаз Збут». За інформацією офіційного вебпорталу АТ «Укрпошта» <http://ukrposhta.ua/vidslidkuvati-forma-poshuku> зазначений лист за номером поштового відправлення (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) вручено ТОВ «Черкасигаз Збут» 21.10.2024.
- (153) Станом на дату прийняття рішення будь-яких зауважень чи заперечень щодо змісту подання з попередніми висновками у вказаній справі від ТОВ «Черкасигаз Збут» до Відділення не надходило.

8. ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

- (154) Абзацом четвертим пункту 2 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» передбачено, що справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розгляд яких розпочато до дня набрання чинності цим законом, розглядаються відповідно до законодавства, яке діяло до дня набрання чинності цим законом, тобто в редакції до 01.01.2024.
- (155) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (156) Згідно із частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (157) У ході розгляду справи № 5/60/5-рп/к.21 Відділенням не доведено вчинення ТОВ «Черкасигаз Збут» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з постачання природного газу для потреб населення в межах (*«Інформація, доступ до якої обмежено»*) у період з 01.08.2020 по 31.12.2020 (5 місяців), що призвело до

ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умови існування значної конкуренції на цьому ринку.

- (158) Відповідно до статті 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин, тобто до 01.01.2024) за результатами розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції органи Антимонопольного комітету України приймають рішення, в тому числі, про закриття провадження у справі.
- (159) Згідно з статтею 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин) розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

У зв'язку з наведеним, керуючись статтями 7, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 та 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин), пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482, пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (зі змінами та доповненнями) [в редакції, чинній на момент виникнення правовідносин], адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 5/60/5-рп/к.21.

**Голова адміністративної колегії -
в.о. голови Відділення**

Андрій КАШНІКОВИЧ